

boekbespreking

Terug naar de stad, door Jos Gadet. Sun Trancity. 240 pagina's, 19,50 euro
waardering: drie sterren (van vijf)

Weg met de monotone wijken

Zelfs de nieuwste Vinexwijken leggen het in aantrekkingskracht af tegen de binnensteden. Planoloog Jos Gadet kritiseert architecten als Rem Koolhaas, die geen rekening houden met de behoefte aan een levendige openbare ruimte.

verschenen in De Volkskrant op 28 januari 2012, onder de kop 'Niet elke buurt kan een bruisende Nieuwmarkt zijn'
copyright Carien Overdijk

Stadsbestuurders en projectontwikkelaars maken dooie buurten waar ze zelf niet willen wonen. Dat stelt de bevlogen Amsterdamse gemeente-planoloog Jos Gadet in zijn 'geografisch stadsportret van Amsterdam', *Terug naar de stad*. Deze rondgang langs uiteenlopende plekken in Amsterdam bejubelt vooral de grotestads-sfeer. Gadet wil in de voetsporen treden van de Amerikaanse stadsactiviste Jane Jacobs (1916 - 2004), die al vijftig jaar geleden het echte centrum-milieu, ofwel de *urban fabric*, verheerlijkte. Zo'n gebied, met afwisselend drukke en stille straten, heeft overal winkels, horeca en cultureel vertier op loopafstand, zodat er op alle momenten van de dag allerlei soorten voorbijgangers zijn. Jacobs hekelde het toenemende autogebruik en de te grote bouwblokken in de Amerikaanse steden. Haar boeken waren visionair en worden nog altijd geciteerd en herdrukt.

monotone flats en rijtjeshuizen

Stadsplanoloog Gadet neemt oude en nieuwe Amsterdamse buurten op de korrel. Zijn grootste zorg is dat de levendige 'urban fabric' van het centrum niet kan 'uitrollen' naar de buitenwijken, omdat die uit monotone flats en rijtjeshuizen bestaan. Daarmee raakt hij een actueel thema voor heel Nederland. Bijna overal is de bevolking zich sterker in de steden aan het concentreren, en daarbij leggen zelfs de nieuwste Vinexhuizen het al af tegen een meer afwisselend leefmilieu.

De auteur legt uit waarom de 'implosie van de publieke sfeer', zoals voorspeld door toparchitecten als Rem Koolhaas, een misrekening is. Internet haalt mensen niet van de straat, betoogt hij. De kenniseconomie is bij uitstek een 'interactie-economie,' waarbij persoonlijk contact in openbare gelegenheden juist toeneemt. De horeca neemt de functie van de leeglopende kantoorgebouwen deels over. Ook parken, bibliotheken en musea worden steeds vaker werkplekken: voor lappende eenlingen, voor een werkoverleg of een symposium.

Ook beargumenteert Gadet, tegen de heersende opinie in, de economische kracht van sociaal gemengde buurten en van een goed ov-netwerk. Hij kritiseert de 'inhumane' vorm van de tuinsteden, die aan de TU Delft nog steeds wordt verheerlijkt. 'Almere, in alle opzichten de contramal van Amsterdam', wordt 'met zijn uitgestrekte nederzetting van woningen nooit een stad.'

exclave

Andere observaties zijn meer plaatsgebonden. Over de patstelling in het Amsterdamse vastgoed bijvoorbeeld, of de 'exclave' die de Bijlmermeer is gebleven. Albert Heijn, met zijn 'hegemonie binnen de ringweg', krijgt ervan langs. Vaak actief

betrokken bij stadsvernieuwing, zou de supermarktmoloch een oorlogsstrategie voeren á la de verguisde Amerikaanse keten Walmart. Albert Heijn verwerft zich 'informele vetorechten' en verdringt zo de concurrentie, aldus insider Gadet. 'En de lokale overheid zwicht.'

stamkroeg

De auteur, een Limburger die 34 jaar geleden in de hoofdstad neerstreek, mist helaas wel de distantie en fijnzinnigheid van Jacobs. Zijn beschrijvingen, gelardeerd met kreten en uitroeptekens, zijn vaak te persoonlijk. De lezer krijgt veel jeugd en familie van de auteur opgedrongen, evenals brede uitweidingen over zijn stamkroeg met BN'ers en zijn veelzijdige cultuurconsumptie. Chauvinistisch wordt het als hij klaagt over het gemis aan fijne winkels in zijn eigen buurt, waardoor hij elke week helemaal naar een Franse broodjuwelier moet in Oud-Zuid.

Gadets stedelijke ideaal is de Nieuwmarkt, hartje centrum. Hier kruisen ambtenaren als hijzelf dagelijks het pad van studenten, toeristen, ondernemers, prostituees en bejaarden. Maar juist in zijn meest lyrische beschrijvingen lijdt deze gemeente-ambtenaar aan blikvernauwing. Herhaaldelijk plaatst hij Amsterdam (nu krap 800.000 inwoners) naast miljoenensteden als New York, Londen en Berlijn.

draagvlak

Amsterdam-centrum is heus het stedelijke walhalla van Nederland, maar geen metropool. Wie de cijfers bekijkt, ziet dat er voor een tweede bruisende Nieuwmarkt nauwelijks economisch draagvlak is. De buitenwijken in heel de randstad kunnen inderdaad stukken beter, maar veel extra warme bakkers, kroegen en theaters zal dat niet opleveren.